БЕЗ НАСЛОВ, НО СО ПОВОД!

... или како да заштедите на Вашата телефонска сметка...

Здравко Стафилов

Секој што имал искуство со пишување пораки на некој BBS се соочил со проблемот на on-line (додека е на линија) одговарање и пишување пораки. Најчесто е неопходно да се даде подетален одговор на некое прашање, за чие пишување е потребно време, додека импулсите во ПТТ отчукуваат, а Вашиот распопожлив временски лимит на BBS-от полека истекува. Од друга страна, пак, информациите што ви требаат за да го составите Вашиот одговор можеби не ви се на располагање во тој момент. Решението на Вашиот проблем се вика OLX (Off-Line Xpress 2.1 TEST DRIVE). OLX-от Ви заштедува време и телефонски импулси со тоа што Ви овозможува дома, на "раат" (пиејќи кафе или сокче). да го подготвите одговорот во едиторот којшто доаѓа со OLXот (OLXED.EXE) или во Вашиот омилен едитор или дури можеби текст процесор.

Што е OLX?

OLX (Off-Line Xpress 2.1 TEST DRIVE) претставува програма со која се овозможува off-line читање на електронска пошта во QWK (Qwikmail) стандардот. Овој стандард е развиен од страна на Mark "Sparky" Herring и е денес еден од најкористените стандарди за off-line читање на електронската пошта, поддржан од страна на најголем број BBS-и. Работи на принцип на йакейи. Поштата (пораките) се презема од BBS-от во вид на QWK пакет кој со помош на некој OLR (Off-Line Reader) се чита и се оцговара на пораките. Потоа, корисникот повторно се најавува на BBS-от и ги остава своите пораки до другите корисници. Токму OLX е еден од тие Off-Line Reader-и што ги овозможува овие операции. Значи, ОLX-от ви овозможува, кога ќе се најавите на некој BBS и ја преземете поштата (да извршите download) во вид на една компресирана датотека (QWK пакет), да ја прочитате датотеката без да бидете на линија (off-line), а потоа кога ќе одговорите на пораките или напишете свои нови пораки, тие да бидат подготвени во вид на REP пакет. Овој REP пакет за време на вашата наредна BBS сесија го испраќате на BBS-от (вршите upload).

Секој што имал искуство со пишување пораки на BBS се соочил со проблемот на on-line (додека е на линија) одговарање и пишување пораки. Најчесто е неопходно да се даде подетален одговор на некое прашање, за чие пишување е потребно време, додека импулсите во ПТТ отчукуваат, а вашиот расположлив временски лимит на BBS-от полека истекува. Од друга страна, пак, информациите што ви требаат за да го составите вашиот одговор можеби не ви се на располагање во тој момент. OLX-от ви заштедува време и телефонски импулси со тоа што ви овозможува дома, на "раат" (пиејќи кафе или сокче), да го подготвите одговорот во едиторот којшто доаѓа со OLX-от (OLXED.EXE) или во вашиот омилен едитор или дури можеби во текст процесор.

Потребен HARDWARE и SOFTWARE

Off-Line Xpress 2.1 Test Drive работи на сите видови PC компатибилни компјутери, а има и поддршка за Microsoft компатибилно глувче. Потребно му е минимум 384 Кb слободна меморија. Иако е можно OLX-от да се стартува и од дискета, сепак за оптимални перформанси е потребен тврд диск. Ако сакате да користите глушец, trackball или кој било покажувачки уред потребен е и соодветен драјвер за него, што треба да се вчита пред стартувањето на OLX-от, а најчесто се вчитува од CONFIG.SYS или AUTO-EXEC.BAT.

На OLX-от не му е потребна проширена (EMS) или продолжена меморија (XMS), иако, ако постојат, способен е да ги користи, а со тоа и неговите перформанси се подобруваат. Ја користи проширената меморија, ако е правилно инсталиран соодветен драјвер според некој од следниве стандарди: LIM 3.2, LIM 4 или EEMS, за извршување напворешни програми, како на пример едитор за пишување на пораките и одговорите, а и други програми што бараат поголема количина на основна DOS меморија. OLX-от може да ја користи и продолжената меморија ако за неа е правилно инсталиран драјвер (во недостаток на основна меморија), за префрлање податоци од основната ме-

морија во продолжената и обратно (swapping).

Мал текст едитор доаѓа во склоп на OLX-от (OLXED.EXE), за кој не е потребно никакво посебно конфигурирање, но е оставена можност за употреба на кој било едитор (вашиот омилен, на пример). За него ќе стане збор малку подоцна во текстот.

Билејќи ОWК и REP пакетите се компресирани, потребни се и соодветни пакувачи и распакувачи (архивери и деархивери) како PKZIP, PKUNZIP, ARJ, LHZ, LHARC, PKARC ... OLX-OT може да ги користи сите овие архивери и деархивери, а вам ви е оставена можноста да го изберете оној што најмногу ви одговара или оној што што најчесто го користите. OLX-от е способен да препознае во кој формат (со кој архивер) е спакуван ОWK пакетот (се пакува на BBS-от од кој е преземен) и, ако е присутен соодветниот пакувач, го користи за деархивирање на пакетот. Овие архивери и деархивери се најчесто бесплатни (freeware), слободно можат да се копираат со тоа што по извесно време на употреба е потребно да се плати за нив, односно да се регистриpaar (shareware) или да бидат јавно достапни (public domain). Можете да ги најдете на секој BBS, вклучувајќи го и ИнФорма BBS, во именикот #11 - Архивери.

Инсталација

Off-Line Xpress 2.1 TEST DRIVE (shareware верзија) се дистрибуира во вид на една архива OLX-TD21.ZIP (околу 200 Kb), а во нејзин состав се наоѓаат следниве датотеки:

olxed.exe	35504	1-10-92	2:10a
olxed.doc	192557	1-10-92	2:10a
olxtd.exe	260752	1-10-92	2:10a
read.me	2228	1-10-92	2:10a
register.frm	1620	1-10-92	2:10a
simr2plx.exe	19392	1-10-92	2:10a
taglines.olx	898	1-10-92	2:10a
vendor.doc	3390	1-10-92	2:10a
welcome. gwk	6964	1-10-92	2:10a

Инаку, OLX, всушност е датотеката OLXTD.EXE, а другите се помошни датотеки. Последната датотека, WELCOME.QWK, е пробен QWK пакет со кој можете да експериментирате и да ја сфатите идејата за пакетна електронска пошта. За инсталација е потребно да ја преземете (download) споменатата архива (на пример од *InForma BBS*, во именикот #2 - Комуникации) и да направите именик за OLX-от (на пример, C:\COMM\OLX), и во него да ја деархивирате датотеката OLX-21TD.ZIP). Тоа е целиот процес на инсталација. По инсталацијата, комплетниот пакет на дискот зафаќа 525 Kb.

OLX-от е потполно компатибилен со поголемиот број светски писма, вклучувајќи ја и македонската кирилица. За да можете да читате кирилица потребен ви е софтверскиот пакет MAKOLR, којшто можете да го најдете на InForma BBS, во именикот #16--Македонски Shareware. Во состав на овој пакет се наоѓа програмата VGAMAK која ви е потребна за да може да читате, а пак програмата КЕҮМАК овозможува пишување на кирилица. Подетални информации можете да прочитате во датотеката MAKOLR.DOC која се дистрибуира со овој пакет. Пример за тоа како изгледа кирилицата на InForma BBS, може да видите на слика 10.

Како работи OLX?

OLX-от се стартува со OLXTD. При првото стартување ќе се појави екран како на слика 1.

На овој екран се прикажуваат QWK пакетите што се наоѓаат во именикот во кој се наоѓа OLX-от. Со инсталационата архива доаѓа и пробниот пакет WELCOME.OWK којшто претставува претходно подготвен QWK пакет и кој е соодветен пример за пакетите што понатаму ќе ги преземате од BBS-ите. Овој пакет се содржи од неколку пораки во кои е објаснет начинот на кој работи OLX-от. Притиснете Enter и ќе се вчита пробниот пакет WELCOME.QWK. Читајќи ги пораките од пробниот пакет и следејќи ги инструкциите чекор по чекор, лесно ќе ги совладате основните команци на OLX-от. Откога внимателно сте го прочитале пакетот WELCO-ME.QWK, следен чекор е да го пробате тоа и практично. Најавете се на некој BBS, преземете некој QWK пакет и уживајте во off-line читањето на поштата.

Конфигурирање на OLX

Во долниот дел на уводниот екран (слика 1) се наоѓа листа со основните команди на OLX-от поделени во две категории. Едните се команди за ракување со QWK пакетите, а другите се: глобални команди за конфигурирање на OLX-от (Alt-N). привремено излегување во DOS (Alt-R) и командата за таканаречен "брз" излез, т.е. Quick Exit (Alt-X).

Со притискање на Alt-N, се отвора конфигурационото мени (слика 2). Можете да ги користите курсорските тастери за да се движите низ опциите

. iii	Configuration Instructions
QU.	Netcome to the ULX configuration (Indow) This is where fou will fell ULX information it meeds to know about your computer and preferences. You can select a screen from the fist below or use PgDp to go through all the screens.
	Take Evenuent usern? the 71 key to get help on each item. General Anogales Editor
	ioni (Cs Pot Kass Colo X Zuno Elim Keys All Keys
	Directory and path information
OFF 1	Hastoniusse 2:1. Testi distos

Слика 2. Конфигурирање на ОЦХ-ош.

(а ги избирате со Enter), или пак со тастерите PgDown и PgUp за да се движите низ подменијата. Опциите ги менувате со тастерот SPACE. За да ги снимите вашите промени во конфигурирањето на OLX-от треба да го стиснете функцискиот тастер F10. Со тастерот ESC излегувате од конфигурационото мени без да се запишат извршените промени.

Ова конфигурационо мени можете да го повикате секаде во програмата со едноставно притискање на Alt-N, без последици на вашата работа, т.е. читањето и пишувањето на пораките. Во секое време имате на располагање ПОМОШ со притискање на функцискиот тастер F1.

Од опциите што вие треба (евентуално) да ги смените се имениците каде што ќе се наоѓаат вашите QWK и REP пакети. Тоа го правите со избирање на опцијата Directories, и во неа ќе ги внесете целосните имиња на имениците во кои ќе ги чувате вашите пакети. Исто така, тука може ца се постави и работниот именик на OLX-от. За побрза работа со пакетите, можно е формирање на овој именик во RAM диск, т.е. да се направи негова редирекција. На пример, ако вашиот RAM диск носи ознака Е:, редирекцијата ќе ја извршите со промена на името на работниот именик во (на пример) E:\OLX\$WORK. За комотна работа, доволен е RAM диск од 512 Кb. За тоа како да формирате RAM диск, послужете се со прирачникот за DOS. Овој именик е потребен само додека се читаат пакетите. При излегувањето од OLX-от, тој се брише.

Конфигурационото мени ја содржи и опцијата General, во која се поставуваат некои од општите карактеристики на OLX-от. Од опциите што овде треба да се променат се: Enable swapping: YES, Swap to XMS/EMS if available: YES и да се внесе логичкиот диск на кој ќе се извршува swap-от, т.е. Drive for swap file: С (најчесто тоа се прави на логичкиот диск С:). Другите опции корисникот ги поставува по желба. Тоа се: опциите за поддршка на глувчето, глувче користено од левучар (со оваа опција се заменуваат функциите на тастерите на глувчето), како да се одвива сортирањето (подредувањето) на пакетите, конференциите (за ова ќе стане збор подоцна) и на пораките според името, датумот, бројот или пак, да нема сортирање.

Третата опција во конфигурационото мени е **Toggles**, во која се прилагодуваат некои од финесите при користењето на OLX-от, како и при читањето на пораките. За почеток, најдобро е се да се остави така како што е. Понатаму можете да ги вршите промените по своја желба. Од опциите што се достапни, за почеток можете да ги промените: Rename раскет after read (zа промена на името на .QWK пакетот по неговото читање. Оваа опција е корисна ако сакате да ги зачувате старите .QWK пакети. Предлог: менувајте ја екстензијата на пакетите. На пример, ако .QWK пакетот носи име INFORMA.QWK, сменете го во INFORMA.Q01. Следниот пакет веќе би носел име INFOR-MA.Q02 итн.) и опцијата Beep on personal messages (дали OLX-от да испушта звучен сигнал кога ќе наиде на порака адресирана до вас).

Во четвртата опција. Editor, се избира едиторот со кој се пишуваат пораките. Наместен е да се користи OLXED.EXE едиторот што доаѓа со OLX-от. Ако сакате да го смените во вашиот омилен едитор, треба да го внесете целосното име на едиторот вклучувајќи го и патот до него и на крај да се додаде извичник (!). Ако сакате да користите кирилица при пишувањето на вашите пораки, потребна е програмата МКС.ЕХЕ (доаѓа во состав на MAKOLR пакетот). При тоа, пред да се наведе името на едиторот, потребно е да се наведе патот до програмата МКС.ЕХЕ. Потоа следува името на едиторот (на пример OLXED.EXE, вклучувајќи го и патот до него) и на крај се пишува извичник.

Петтата опција - Replies, се однесува на ващите одговори (replies) и напишани пораки. При пишувањето на пораките треба да се наведат некон податоци, како името на корисникот до кого е испратена, вашето име, темата за која се дискутира итн. Сето ова се поставува во едно посебно мени (reply info) што може да се појавува пред пишувањето, по пишувањето или и пред и по пишувањето на пораката. Овде се одредува моментот кога да се појавува тоа reply info мени. Понатаму, кога се одговара на некоја порака. OLX-от сам го цитира текстот на пораката на која треба да се одговори, но пред цитатот ги става иницијалите на корисникот што ја напишал пораката, а потоа става и знак за поголемо (>). Меѓутоа, ова може и да се измени. Со избирањето на опцијата Message header in quoted reply и нејзино подесување на YES, во вашиот одговор на пораката, OLXот, на почетокот од пораката ќе го вметне заглавјето на пораката на

која се дава одговор. Во заглавјето (header) на пораката се запишани основните податоци за неа: редниот број, од кого е испратена, до кого е испратена, од која конференција е, дали е приватна порака, темата на пораката и некои други ситници. Исто така, во ова мени се конфигурира и начинот на кој ќе се додаваат коментарите или популарно наречени Таг-ови (од оригиналот - Taglines) на основната порака и дали воопшто да се додаваат. Таговите се посебни "мупрости" што најчесто OLX сам ги додава во последниот ред од пораката. OLX-от има неколку готови тагови, но вие имате слобода да напишете како ТАГ се што сакате. Таговите се внесуваат во друго мени, додека од ова мени само се кажува дали да се користат и како. Може да се исклучат, да се додаваат по случаен избор, по ред како што се запишувани (секвенционално) или пак, цело време да се користи еден ТАГ со секоја напишана порака. Последен избор од ова мени е опцијата Fido style taglines. ОLХ-от на почетокот од ТАГ-от го вметнува карактерот што личи на полн квадрат, чиј ASCII код е поголем од 127. Меѓутоа, некои од BBSите не можат да ги користат ASCII карактерите поголеми од 127. па затоа е оставена оваа опција со која се менуваат овие знаци (квадратите) во ѕвездички ([∗]).

Со шестата опција, Packers, се избираат пакувачите што ќе се користат за архивирање и деархивирање на QWK и REP пакетите. Овде е се на свое место и нема потреба од ваша интервенција. Потребни се менувања на имињата на пакувачите само ако вие сте го смениле оригиналното име на пакувачот или пак ако архиверот не е ставен во именикот што се наоѓа во РАТН линијата (ако не ви е јасно што е тоа РАТН линија, ова ќе биде добар момент да го земете прирачникот за DOS и да прочитате малку околу ова). Во овој случај се наведува целосното име на датотеката (архиверот/деархиверот) и патот до него. Не заборавајте дека на крајот треба да се додаде знакот извичник (!).

Седмата опција е **Colors**. Со неа се отвора менито во кое може да се наместат боите на екранот по ваша желба. OLX-от е доволно "паметен" да ја препознае вашата графичка картичка и според тоа оптимално ќе ги намести боите, па обично нема потреба од ваша додатна интервенција. Но, ако сте љубител на шарени работи, ова е место за вас. Слободно можете да ги смените сите бои во OLX-от. На основните бои што се претходно дефинирани од авторите на OLX-от, можете да се вратите во секое време со притискање на тастерот "**D**".

Со осмата опција - Function keys, се дефинира активноста на функциските тастери.

Со деветата опција - Alt keys, се дефинира активноста на тастерот ALT во комбинација со другите тастери од тастатурата.

Со последните две опции можете на еден дел (или на сите) од функциските тастери и на комбинациите на тастерот Alt со други тастери да им доделите некои од многуте интерни команди на OLX-от. Со нив може да се извршуваат некои специјални програмски функции или пак, да се извршуваат некои од DOS командите. Проширувањето на активностите на овие тастери е оставено на вашата креативност и потреби при работа со OLX-от. Овие опции ќе ви бидат на располагање секогаш при работата со OLX-от.

Основните команди на OLX при работа со .QWK пакети

При стартувањето на OLX се појавува екран како на слика 1. Во долниот дел од екранот има 6 команди за работа со пакетите. Ако имате повеќе .QWK пакети во истиот именик. изборот се врши со едноставно движење на курсорските тастери. По избор на пакетот, саканата команда се извршува со притискање на тастерот што е запишано пред нејзинито име.

D - Delete paket. Со оваа опција се брише пакетот којшто сте го избрале (пакетот којшто е осветлен).

E - Enter message. Со оваа опција се внесуваат пораки. Со притискање на тастерот "E", се појавува подмени во кое се избира во кој пакет (а со тоа и на кој BBS) да се напише пораката. Совет: не пишувајте ги пораките користејќи ја оваа опција! Прво отворете го пакетот (со едноставно притискање на Enter), а потоа во така отворен пакет направете ги сите промени што ви се потребни, вклучувајќи го и пишувањето на пораки.

N - Reread directory. Може да се случи понекогаш OLX-от да не ги прочита убаво сите датотеки коишто се наоѓаат во избраниот именик. Со притискање на тастерот "**N**", датотеките што се наоѓаат во тој именик се читаат повторно.

R - Rename packet. Со оваа опција се менува името на пакетот.

S - Sort packets. Служи за подредување (сортирање) на пакетите во главниот екран. Подредувањето може да се врши според името или датумот.

U - Mark packet as unread. OLX-OT IIO читањето на пакетот забележува колкава количина од примената пошта е прочитана, прикажувајќи го тоа во проценти. Целосно прочитан пакет е означен како 100% прочитан. Ако сакате некој од пакетите да го означите како непрочитан, стиснете го тастерот "U". Исто така, ако во некој пакет сте одговориле на некоја порака, се сетира посебна променлива што означува дека во тој пакет сте одговориле на некоја порака или сте напишале нова. Ова се појавува десно од прикажаниот процент на прочитаност на пакетот. Ако има одговор, се појавува REP, а ако нема, полето останува празно.

Како работи OLX

Отворањето на некој .QWK пакет се прави со помош на курсорските тастери и притискање на тастерот **En**ter. По отварањето се појавува екран како на слика 3, каде е прикажан еден отворен пакет од InForma BBS.

Во заднина се гледа почетниот екран при најавувањето на BBS-от. Во долниот дел на екранот (последната линија) се појавуваат следниве информации за .QWK пакетот: неговото име, името на BBS-от од каде пакетот е преземен, слободната меморија и точното време. Во левиот дел на екранот се појавува менито за чита-

Слика З. Податоци за йакетот ито сте го одбрале.

Слика 4. Билійен за десейние НАЈ корисници.

ње (Read menu) што содржи и некои додатни информации. Од информациите што ова мени ги приложува се: името на пакетот (Packet), идентификационата низа од симболи (стринг) според која ќе се формираат. REP пакетите (Board ID). името на посебната програма, која се наоѓа на BBS-от, а којашто го подготвила тој .QWK пакет (Door), името на корисникот кој го презел тој пакет, а тоа е вашето име (Your name), датата на која е земен пакетот (Packet Date) и времето во кое тој пакет е спакуван (Packet Time).

Во ова мени има пет опции: опција за читање на билтените (Bulletins), опција за читање на новостите (News), опција за читање на поштата, т.е. пораките (Mail), опција за читање на новите датотеки коишто се пристигнати на BBS-от (Files) и опција за излез од читањето на тој пакет (Exit). Некои од овие опции може и да не бидат достапни. Во тој случај тие ќе бидат прикажани во загради. Но, на пример, ако нема нови датотеки на BBS-от, опцијата Files нема да биде достапна.

Bulletins. На секој BBS постојат посебни секции т.н. билтени во кои (најчесто) SysOp-от (системскиот оператор), дава информации за најразлични области од работата на BBS, правилата што треба да се почитуваат на тој BBS, различни статистики и слично. Може да се добијат и информации за берзи, спорт, лото, курсни листи итн. Овие податоци во склоп на .QWK пакетот доаѓаат во посебен облик, односно во облик на билтени. Прегледувањето на овие билтени се врши со оваа опција, но само ако на BBS-от сте ја вклучиле опцијата да ви се испраќаат билтените како дел на. ОWК пакетот. При избирањето на оваа опција се појавува подмени за избор на билтенот што сакате да ви се прикаже (во склоп на еден .QWK пакет можат да се вклучат повеќе билтени). Прегледувајќи ги билтените можете да вршите пребарување според одреден текст, како и да го снимите билтенот. Еден пример за тоа како изгледа еден билтен на InForma BBS (Топ 10 корисници на InForma BBS) е даден на слика 4.

News. На секој BBS секојдневно се случуваат одредени новости. Ако има некои новости и ако опцијата за вклучување на новостите на BBS-от ви е вклучена, тогаш со избирање на оваа опција ќе ви се прикажат новостите. Можностите за пребарување и снимање и овде ви се достапни. Пример за ова е прикажан на слика 5.

Files. Секојдневно по BBS-ите низ светот се пренесуваат различни датотеки за различни намени. Нивниот број е огромен и од ден на ден се повеќе се зголемува. Со оваа опција се прикажуваат само новите датотеки коишто се пренесени на BBS-от (на кои е извршен upload) по последното

Uley File. AND ILES. BAT	5		2	Welc	ume i	а 🗵 Добреда,	innate	Hā	
HIRCHT NEW TILES LISTING TROM 19/60/20		d Con	erances	100					
		-	-hap112s	111	18	Bauka	-	47	EuroComput
expen Area 4: Angroveren Upload			Personal	(181)	13	· Igri	013	-12	UniprokomC
WD6FLT.ZIF 44,832 16/88/95 Page Maker filter za Wurd 6. Mnogn DwmLds: 0 Lazt DL: 16/88/95 korisno.		0 == 0.1 (1	+ LuForma88S InForma Nouns1	(13)	21 22 23	Sylsenijak KupucamPr Soort			3194-R199
COMMAND.COM 52,925 16/08/95 No description left by ALEXSANDAR DwmLds: 9 Lost DL: 16/08/95 NTTANDUSKI, press I for information.		4	•Razuo •n-mall	(?) (1)	24 25 24	Operationi -Telbina-Po			
WD6AQLE.ZIP 297.050 16/08/95 i Fajiovi potrebni za filterot za FM, ako go Dumids: 8 Last DL: 16/08/95 i nema Word na diskot.	m H	7	+Otpad MAREDUN	(3)	27 28	•Mazika •Bez vrska	(4) (2)		1.2.3
F-PROT21.21F 579,451 16/08/95 F-PROT 2.18a June, Zaseya najmuv. DumLds: 0 Last DL: 16/08/95	Siz	11	+Softver +Komunikaci	(5) (4)	38 11	+GrupiPeb MEDIS-info			
301.EXE 117.760 16/08/95 : PATCH zm. ATM 3.0 DunLds: W. Last DL: 16/08/95 :	19.01	13 14 15	SciFi Recalk		143 44	GDRDSystem MBS-IBHAll			
INFORMA REP 2,112 17/08/95 OVA E PROBEN UL FROM NC-TERM DwmLds: 6 Last DL: 17/08/95		15	*Sof Upeng Kultura	(H)	45 46	Series infor MakpetroiC			
INFORMA InForma 885 Mem: 220k 6:31 pm	TH	EGEMA	Informa B	18					:Mem; 268k 6:31 pm

Слика 6. Сбисок на нови дабобеки.

Слика 7. Лисийа на конференциии.

ваше јавување на тој BBS, т.е. по последното преземање на .QWK пакет. Еден пример за нови датотеки на InForma BBS е даден на слика 6.

Конференции

На секој ВВЅ дневно пристигаат голем број пораки со најразлични теми и области за кои се дискутира. Ако сите се собираат на едно место, би настанал голем хаос и ниту најголем "махер" не би можел да се снајде во тој креативен неред. Затоа, пораките по BBS-ите се распоредени во посебни области, според тематиката за која се дискутира. Овие области се наречени конференции. За влегување во овој конференциски систем, се избира опцијата Mail. Со неа се влегува во посебен дел од програмата во која се читаат и пишуваат пораките. но распоредени по конференции, Секоја конференција има и свој реден број. Пример на распоредот на конференциите на InForma BBS е даден на слика 7.

Од овде може да се види бројот на конференциите и, според името на конференцијата, областа за која се дискутира. Првите две на листата се псевдоконференции (не постојат на BBS-or). Тоа се конференциите Replies и Personal. Во едната (Replies) се чуваат пораките што вие сте ги напишале и одговорите на некои пораки напишани од вас. Тука можете да ги прегледате пораките пред да ги испратите на BBS-от, да ги исправите грешките, да ги измените, или ако е неопходно и да ги избришете. Во другата конференција (Personal), се чуваат копии од пораките што се адресирани до вас. Оригиналните пораки се зачувани некаде по конференциите. Ова е корисно ако, на пример, немате многу време за читање на сите пораки во тој .QWK пакет, а сакате набрзина да ги прегледате пораките што се доставени лично до вас (Personal Messages). Најчесто сите пораки се пишуваат во јавни конференции, достапни на сите корисници. Пораките напишани од вас ќе можат да ги читаат сите корисници. Конференцијата, пак, со реден број 0 носи име "Приватно". Во оваа конференција се пишуваат приватни пораки, што може да ги читаат само корисниците до кои е доставена (адресирана) пораката. За приватните пораки постои еден посебен РVТ означувач (PVT flag) којшто треба да се вклучи за тие да се означат како приватни. За тоа каде се поставува овој означувач, малку подоцна.

Ако има пораки во конференцијата, тогаш лево од нејзиното име (меѓу редниот број и името) се појавува ецен мал круг. Ако пак има и пораки што се адресирани до вас, тогаш наместо круг се појавува симбол во вид на ромб. Десно од името на конференциите, во загради, се прикажува вкупниот број на пораките што се наоѓаат во таа конференција. Доколку нема пораки во конференцијата, десно од нејзиното име не постојат ознаки. Движењето по конференциите се врши со курсорските тастери. Преминување на следна конферен-

ција во која има пораки се врши со PgDown, а на претходната во која има пораки со PgUp. Истата функција ја имаат и тастерите Tab и Shift-Tab. Тастерот Ноте ќе ве врати на првата конференција, а End ќе ве пренесе на последната конференција на листата. Еден поголем BBS може да има голем број конференции од различни области, а сите можеби нема да ве интересираат. Затоа и не мора да ги преземате пораките од сите конференции. Сепак, листата на конференции и понатаму ќе се прикажува во целост со тоа што, во конференциите што не сте ги избрале нема да има пораки. Изборот на конференциите што сакате да ги следите, се врши опline на самиот BBS.

Во овој конференциски систем (Conferences) има неколку основни команди за обработка на конференциите и пораките во нив, и тоа:

A - Add conference. Како што беше кажано погоре, изборот на конференции за читање се прави на самиот BBS, но кај OLX-от е оставена една можност и за off-line избирање на конференции. Тоа се постигнува со избирање на саканата конференција (со курсорските тастери) и притискање на тастерот "А". При ова, OLX-от создава една порака со посебни контролни карактери што му "наредуваат" на BBS-от во следната ваша сесија (при испраќањето на вашите одговори) да ја вклучи и избраната конференција која дотогаш не била вклучувана во вашиот QWK пакет.

D - Drop conference. Некогаш можеби

ќе посакате да престанете да примате пораки од одредена конференција. Во тој случај, се избира конференцијата и се притиска тастерот "**D**".

F - **Find conference.** На еден BBS може да има голем број конференции, па така и шетањето низ менито и барањето на одредена конференција може да претставува вистински напор. Затоа, постои посебна опција за пребарување на конференциите според нивните имиња. Доволно е да се притисне тастерот "**F**" и да се внесе само дел од името на конференцијата. OLX-от сам ќе ја пронајде саканата конференција.

N - Find next conference. Кај голем број конференции на еден BBS, се случува многу често тие да имаат слични имиња, или пак конференциите да содржат ист дел од името. Затоа можеби првиот пат OLX-от нема да ја пронајде саканата конференција (ако му се внесе тесна пребарувачка низа од симболи), но со притискање на тастерот "N" може да се пронајде следната конференција што ја содржи таа низа.

S - Sort conferences. Командата "S" служи за подредување на конференциите. Можат да бидат подредени според редниот број, името или пак, според вкупниот број пораки во нив. Совет: подредувањето правете го според редниот број! I - Index. Листа на пораките (индекс) во една конференција се добива со притискање на тастерот "I". Притоа се отвора прозорец како на слика 8. Во оваа листа се прикажува редниот број на пораката во конференцијата, од кого е испратена, до кого е, темата на пораката и дали има одговор.

E - Enter message. Co obaa onuuja ce врши пишување на пораки во одредена конференција. Со избирање на саканата конференција и притискање на тастерот "Е", се стартува едиторот за пишување на пораки. По завршувањето или претходно, или пак, и пред и по (зависи како сте избрале во конфигурационото мени), со пишувањето на пораката се појавува посебно прозорче во кое се запишуваат некои обележја на пораката, т.н. заглавје на пораката (message header). За подобро да се разбере ова заглавје, потребно е да се знаат општите особини и форматот на една порака испратена преку.QWK (.REP) пакет. Најголемиот дел од пораката го зазема текстот (содржината) на пораката. Заглавјето содржи информации потребни пораката правилно да стигне до корисникот до кој е испратена. Податоци коишто се потребни да се внесат во ова мени се:

From: • Од кого е найшиана йорака *ща*. На ова место треба да стои вашето име и презиме. OLX-от сам ги

Veicome to / Добредо јдовте на							
alley.	We - B	Walter .			a the second sec		
Fir Mi	essage	index m	and the comparise		Conference: InFormaBBS 7		
				S INTURNO DES	node 1		
	6521	FILIE	UIDIMOUSKI —	GORAN JAKOUCESKI	node 1		
	6527	GORAN	JAKOVCESKI	FILTP UIDINGUSKI	node 1		
The second	6512	PHAR	UIDINOUSKI	ZORAN GLIGDROU	5 dimenzija		
No.	6513	FILT	UIDINOUSKI -	DBAGAN TOMOUSKI	S dimenzija		
	6514	FILIE	UIDINOUSKI	ZURAUKO STAFILOU	5 dimenzija		
	6515	FILTP.	ULDINOUSKT	ZORAH GLIGOROU	5 dimenzija		
活加	6529	DGNEN	IUAMOUSRI	FILIP UIDINOUSKI	5 dimenzija		
	6516	FILTP	UTD INDUSK1	KOSTADIN GRAMATIKOU	Poraki		
	6518	FILT	UTDINOUSKI	ZORAN GLIGOROU	AL0000		
10	5519	FILT	UIDINGUSKI	ZDRAUKO STAFILOU	AL0000		
	6528	FILT	UIDINOUSKI	ZDRAUKO STAFILOU	AL0008		
	6528	GEORGI	NIKOLOUSKI	FILIP UIDINGUSKI	AL0800		
L.	Nue -	- From		To	= Subject Ren 1		
Pre	1 13	Human		42 LANComComp			
	14	SeiFi		43 CORDSuctem			
1.11	10	Recall		44 MRS-TRMe11			
	16	Saftana	(4)	45 SEMDSinfor			
	12	V. Ituna	8	46 Maknetwolf			
		Nultura	e anti en la li sel a	to nakpetrone			
INTORNO LATANA DRC							
117	intuntin Informa nao nem: 200k b:32, pm						
	Слика 8. Листиа на йораките.						

внесува овие податоци. Вам ви останува само да потврдите со притискање на Enter.

То: - До кого е найшиана йоракайиа. Овде треба да се внесе целосното име и презиме на корисникот до кого треба да пристигне пораката.

Subject: - Темайа на йоракайа. Веќе рековме дека пораките на еден BBS се распоредени по конференции според областа за која се дискутира. Но, сепак и во една област постојат огромен број различни поттеми за кои може да се "разврзат" голем број дискусии. Затоа е оставена и оваа можност: да се запише и темата за која се дискусира. Може да постојат безброј теми на кои корисникот им го задава името, но сепак корисно е, ако се дискутира за една иста тема да се остави нејзиното оригинално име а. ако се сака да се праша нешто што не е во контекст на дадената тема, треба да се смени името. Дадете соодветно име на темата според содржината на пораката.

Ргіvate: - Маркер (означувач) на приващна порака. Како што веќе споменавме, постојат јавни и приватни конференции. Пораката ќе биде приватна ако е напишана во конференција #0 - Приватно и ако биде поставен овој означувач на "YES". Со поставувањето на означувачот на "NO", пораката е означувачите конференции да се означуваат како јавни (Private: NO), а пораките што се испраќаат во приватните конференции да се означуваат како приватни (Private: YES).

Carbon copies: - Койирање на йоракаша. Многу често се јавува потреба, една иста порака да ја испратите до повеќе корисници на BBS-от. Ако пораката е долга, потребно е и повеќе време за нејзино пречукување. За да се заштеди во време и работа, постои оваа опција со која се врши копирање на соодветната порака. Се појавува посебен прозорец (како на слика 9), во кој се внесуваат адресите на другите корисници до кои се сака да се проследи истата порака. Овој прозорец се појавува ако се избере Carbon copies: YES. Bo спротивно, пораката се испраќа само до оној ко-

ИнФорма 1995; 2 (18), сейшември, окшомври

1 here in	Welcome to	и добредо јдовте на
	Conferences -	Alexanna Assuski B Privatno
	Replies (1) 18 Personal (10) 19 •	DARJAN JANEU B Privatno
	1 *InFormaBBS (13) 20	DEJAM SUXULOVSKI 8 Privatno
	New Message Info	
	From: ZDRAUKO STAFILOU To: OGNEN IVANDUSKI	
	Subject: 014	
n N Den i	Conference: 2 Privatno	
31s	Tagline: Press "+" to see	
Pre	TIR OK ENC Can	
	In Software (4) 15	
	17 Kultura 46	
INFL	JRMA Informa BBS	700 OF TSC-Cancel F1-Help [72-Ficklist

Слика 9. Испраќање на една испла порака до повеќе корисници

рисник чие име е впишано во полето То:.

Return receipt: - Поврайна информација за йримена йорака. Со вклучување на оваа опција се праќа барање до BBS-от да ви достави повратна информација ако корисникот до којшто била адресирана пораката ја прочитал. Оваа порака ја генерира BBS-от, кога ќе утврди дека пораката е прочитана и во наредната ваша сесија ви ја праќа во склоп на .QWK пакетот. Забелешка: некои BBS-и ја немаат оваа можност, но OLX-от може тоа да препознае ваква ситуација и во таков случај оваа опција не постои.

Conference: - Избор на конференција. OLX-от ви дава уште една можност да ја промените конференцијата во која сакате да ја испратите вашата порака. Се внесува редниот број на конференцијата. Доколку не го знаете редниот број, притиснете го тастерот F2. Ќе се појави менито на конференции, а потребната конференција ќе ја изберете со курсорските тастери. Изборот ќе го потврдите со притискање на тастерот Enter. Претходно е активирана конференцијата која сте ја избрале за пишување на вашата порака, па, ако сте ја избрале вистинската конференција, овде е доволно да притиснете само Enter.

Tagline: - Избор на ТАГ. Овде е ос-

тавена можност вие рачно да внесете некој коментар. Според тоа што е активирано во конфигурационото мени, некој од коментарите ќе биде прочитан од базата на коментари и ќе ви биде приложен како можен ТАГ. Можно е и рачно пребарување на базата со ТАГ-ови, притискајќи го функцискиот тастер F2, со кој се повикува изборната листа за ТАГ-ови. За ова, малку повеќе во наредниот поднаслов. Ако немате идеи за ТАГови, слободно можете да притиснете Enter.

Запишувањето на овие податоци се врши со функцискиот тастер F10. Ако се премислите, во секое време можете да го притиснете тастерот ESC. Кратка помош ви е на располагање со притискање на функцискиот тастер F1.

Изборни листи (Picklists)

OLX-от има посебна опција т.н. "Изборна листа", во која можете да ги зачувате најчесто користените податоци за различни програмски функции. Можете да го повикате прозорецот за овие изборни листи со притискање на функцискиот тастер F2, на секое место каде треба да се внесат некои податоци, а за кое место има асоцирано некоја Изборна листа. Тогаш, со курсорските тастери се избира оној податок којшто ви е потребен, а со Епter се потврдува изборот. Исто така, можете и да се движите низ изборните листи со притискање на тастерот SPACE. Овие Изборни листи ви се достапни секаде во OLX-от со пристискање на Alt-P, или пак со притискање на функциското тастер F2, онаму каде што е директно овозможено преземање на податоци од Изборната листа.

Изборни листи што ви се на располагање во OLX-от (со комбинацијата Alt-P) се:

TAGLINES - Изборна листа во која се содржат ТАГ-овите запишани во базата.

ТО - Ако има некоја личност или некоја група корисници до кои често праќате пораки, можете да ги внесете нивните имиња во оваа изборна листа. Ова е корисна опција, ако има некои корисници чии имиња се малку потешки за запишување.

SUBJECT - Ова е изборна листа во која се внесуваат имињата на најчесто користените теми.

FIND - Ако почесто ја користите командата FIND во OLX-от, можеби ќе посакате да го запишете вашиот омилен текст при пребарувањето. Тоа можете да го направите во оваа изборна листа.

SAVE/VIEW - Ова е изборна листа во која се внесуваат имињата на датотеките во кон најчесто се извршува запишувањето на одредени пораки. Имињата на датотеките (со целиот пат до нив) се внесуваат во оваа изборна листа.

SKIP - При читањето на пораките, понекогаш сакате пораките од некој (вам немил) корисник да се прескокнуваат. Прескокнувањето може да се врши и според темата за која се дискутира. Името на корисникот (или темата) се наведуваат во оваа листа и OLX-от не ги прикажува при читањето на пакетот. Од посебните филтри што можете да ги користите во оваа листа се:

- F:IME PREZIME

OLX-от нема да ги прикажува пораките од корисникот *IME PREZIME*.

- T:IME PREZIME

OLX-от нема да ги прикажува пораките до корисникот *IME PREZIME*.

- S: DOSADNA TEMA

OLX-от нема да ги прикажува пораките со тема DOSADNA TEMA.

Командите што ви се достапни при создавањето на овие листи се следниве:

[B] - Add new entry. Со оваа команда се додаваат нови податоци во изборната листа која сте ја повикале претходно.

[D] - Delete an entry. Со пристискање на тастерот "D" кога сте во Изборната листа, се врши бришење на избраните податоци. Податоците се избираат со курсорските тастери. Пред да се изврши бришењето на податоците ќе бидете уште еднаш прашани дали навистина сакате да се изврши бришењето.

[E] - Edit an entry. OLX-от ви остава можност да извршите промени во податоците коишто сте ги запишале во Изборната листа. Ова се врши со избирање на податоците на кои сакате да вршите измени, и притискање на тастерот "E". Кога ќе завршите со измените, потврдете ги со тастерот Enter, или откажете се од промените (промените нема да се запишат) со притискање на тастерот "Esc". [F] - Find text within an entry. Ако сакате што побргу да ги пронајдете податоците што ви се потребни во склоп на една изборна листа, достапна ви е командата за пребарување. Пребарувањето се врши според одреден дел од текстот што се состои во податоците од изборната листа.

[N] - Find next. Многу често во изборната листа има повеќе исти податоци (како, на пример, исти имиња на корисниците), па така може при првото пребарување да не се пронајде бараниот податок. Со оваа команда пребарувањето се извшува и понатаму низ податоците внесени во изборната листа.

Читање и одговарање на пораките во OLX

Кога ќе изберете која конференција сакате да ја читате, со притискање на Enter, ќе преминете во делот на OLX-от кој е задолжен за прикажување на пораките од .QWK пакетот. Притоа се појавува екран како на слика 10.

Во горниот дел од екранот се наоѓаат некои податоци за конкретната порака, и тоа: од кого е испратена, до кого е испратена, темата на пораката, конференцијата во која е испратена пораката, редниот број на пора-

Date: From: To: Subj:	88-16-95 (21:06) Filip Uidinouski Goran Janicijevic LP VS. CD	Humher: 544 Reply to: 447 Recvd: Nû Conf: (27) Muzika	Hessage Reply ext Prev	1 of 4 Index Uther
61> 61> 61> 61> 61> 61> 61> 61> 61> 61>	Ако инаш п добар јапонски СР оштетурања па неѓу остр справи, тум репродуким ј добро очува со тоа што и семплира на звух се хон јасно не по	квалитетна игла, и очуван 1 ски гранофон – эвукот е иде плеер. Проблем со LP е што (гребежа, данжи и извитопер внатото, не можеш да го спу у само на квалитетен стацио в на висски тонови, LP е не ч). Ова, пред некое време и кај CD, висски тонови од на фреквенција од 44.1 kHz, п вертираат назад во аналоген стои.	.Р. нема проблем нитичен како на п о е поподложен ни пувања) и е глом прам на портабо н нарен хај-фај с прикосновен (ја и то елаборира ј пример 5-28 kH на само парчиња о г сигнал. Овој пј	со просечн просечно д а механичк азен за пр и дисимен и дисимен и дисимен и дисимен и досиовни роблем кај
	Непрестано ги слуш повеќе и повеќе су погонети повеќе од отколку од теоретс звук.	ам/читам овие полемики на т и уверен дека бранителите н некои носталгично-сентимен ките и практични искуства с	тена LP vs. CD и на LP-јата се итални побуди на спата носители	се и на

Слика 10. Чишање на йоракише во конференција.

ката во таа конференција, дали е таа одговор и редниот број на пораката на која се однесува одговорот, дали корисникот до кој е испратена пораката ја примил неа или не, и бројот на пораката во таа конференција, како и вкупниот број на пораки во соодветната конференција од тој .QWK пакет. Последната линија е статусна линија, а во средниот дел се наоѓа содржината на пораката.

Командите што ви се на располагање при читањето на пораките се:

[Enter] или [+] - Преминување на следната порака во пакетот.

[-] или [G] - Враќање на претходната порака во пакетот.

[Space] - Продолжување на читањето на истата порака ако е поголема од просторот на екранот определен од OLX-от за читање на пораките. Скоро сите пораки што секојдневно пристигнуваат на еден BBS се поголеми од овој простор, па така е оставена оваа можност за преминување на следниот дел од пораката. На тој начин, следниот дел од пораката се прикажува како продолжеток на претходниот. Најчесто читањето на пораките се одвива со тастерите [Space] и [-], за "шетање" напред и назад низ пораките.

[Ctrl][PgDown] - Преминување на пораките што следуваат, но кои се со различна тема од претходните.

[Ctrl][PgUp] - Враќање на пораките со претходна тема.

Од посебните команди што се користат при читањето на пораките, во OLX-от ви се достапни повеќе различни ощии за ракување со пораките, и тоа:

[A] - Animate. Со оваа команда се прикажуваат ANSI кодираните пораки. Се симулира работа на BBS и се прикажуваат пораките како да сте поврзани на BBS-от со брзина од 2400 bps. Ако го притиснете тастерот "A" двапати, или пак при читање притиснете Ctrl-A, вака анимираната порака ќе се прикаже веднаш на целиот екран. Ако во првата линија на пораката е присутен стрингот [ANSIART], тогаш OLX-от при читањето на пораките веднаш ќе премине во анимирање на пораката без ваша интервенција. Во

тој случај не морате да притискате "A" за да ја видите ANSI кодираната порака.

[B] - Bulk mark. Oba e omunia за "слепо" маркирање на пораките (за нивно подоцнежно снимање или печатење) според некоја нивна карактеристика. При притискање на тастерот "В" се појавува изборна листа во која можете да изберете според која карактеристика ќе ги маркирате (обележите) пораките. Достапно ви е маркирање на: сите пораки во конференцијата, пораки до одреден корисник, пораки од одреден корисник и маркирање на пораките според темата, а оставена е и опцијата за демаркирање, т.е. да ги избришете сите маркери во конференцијата во која се наоѓате.

[E] - Enter new message, Со оваа команда се пиплуваат нови пораки во конференцијата во која моментално се наоѓате. Таа го стартува вашиот едитор за пишување пораки. Пишувањето на пораките се одвива во едиторот што сте го избрале во конфигурационото мени, а покрај текстот на пораката потребно е и да се внесат некои од посебните карактеристики на пораката, како што беше опишано погоре во текстот.

[F] - Find text. Команда за пребарување на одреден текст којшто се содржи во пораките во таа конференција или пак во сите конференции. Се појавува мал прозорец во кој се внесува текстот, фразата или зборот што сакате OLX-от да го пронајде, а исто така, во овој прозорец се врши и избор за тоа дали сакате текстот да се пребарува во конференцијата која ја читате или пак, во сите конференции. Достапна е и опцијата за дисјунктивно пребарување. Се врши со внесување на два или повеќе зборови, разделени со точка и запирка (;). На пример, ако за пребарувачки стринг внесете "MODEM; MONITOR", OLXот ќе го пронајде делот од пораката во која се споменува зборот МОДЕМ или MONITOR. Пребарувањето не е осетливо на разликата меѓу големите и мали букви, така што OLX-от ќе ги пронајде зборовите МОДЕМ или MONITOR ако се запишани и со мали букви. Текстот е осветлен кога ќе биде пронајден.

[I], [Insert] или [Ins] - Index. Со оваа команда се појавува листа со сите пораки во конференцијата. За секоја порака се прикажани неколку информации, како редниот број во конференцијата, од кого е испратена, до кого е испратена и темата на пораката. Исто така, прикажани се и некои додатни информации во вид на специјални карактери. Ако пред редниот број стои знакот ѕвездичка (*), значи дека пораката е претходно прочитана. Ако пред името на корисникот од кого е испратена пораката стои Рt (од Private), значи дека пораката е приватна. Ако по темата стои буквата R (од Replied), значи дека на пораката е даден одговор. Ако пак, на крајот од редот стои знакот за корен значи дека пораката е маркирана.

[L] - Last find. Го пронаоѓа последното (или претходното) место на кое се наоѓа пребарувачкиот стринг од опцијата Find text.

[M] - Mark message. Маркирање на пораката за подоцнежно снимање или печатење. Ако сакате да маркирате повеќе пораки одеднаш, според некоја нивна карактеристика, подобро да ја користите опцијата Bulk mark. Демаркирање на веќе обележана порака се врши исто така со оваа команда.

[N] - *Find next*. Пронаоѓање на следното место каде се појавува пребарувачкиот стринг.

[O] - Order (Sort). Подредување (соритрање) на пораките во конференцијата. Забелешка: ова е само привремено сортирање. Следниот пат кога ќе ја читате истата конференција сортирањето ќе се врши според тоа како сте избрале во конфигурационото мени. Ова сортирање може да биде според: редниот број на пораката, името на корисникот од кого е испратена пораката, името на корисникот до кого е испратена пораката и според темата на пораката.

[P] - Print. Команда за печатење на пораките. При изборот на оваа можност се појавува прозорец во кој се избира каде да биде печатена пораката. Можете да ја изберете портата на која е приклучен вашиот печатач. Исто така, можете да вршите и привидно печатење на пораката во некоја DOS датотека, но за ова е подобро да ја користите командата за снимање на пораки. Можете да ја печатите само пораката која моментално ја читате, сите маркирани пораки, маркираните пораки во конференцијата во која се наоѓате или пак, сите пораки од таа конференција.

[Q] - Request attachment. На поголемиот број BBS-и, постои можност за прикачување на датотека за одредена порака. Ако таа датотека не е вклучена во вашиот .QWK пакет, можете да ја "побарате" од BBS-от, при вашето следно јавување и преземање нови пораки, да ви ја вклучи датотеката во вашиот нов .QWK пакет. Ова "барање" се врши со тастерот "Q".

[**R**] - *Reply*. Со оваа команда се одговара на пораката која моментално ја читате. Притоа се вчитува едиторот, но во него се поместува (се цитира) и оригиналниот текст на пораката, па така можете да одговорите директно на делот од текстот на оригиналната порака, на кој сакате да реплицирате. Совет: бришете ги непотребните делови од содржината на оригиналната порака! На тој начин се добива во ефикасноста на одговорот, а и во намалување на големината на .REP и .QWK пакетите.

[S] - Save. Ова е команда за снимање на пораките. Притоа се појавува прозорец кој е сличен на Print прозорецот. Овде треба да го наведете целото име на датотеката во која сакате да го извршите снимањето, или пак, со притискање на функцискиот тастер да ја повикате изборната листа Save/View во која претходно сте го запишале името на датотеката (или на повеќе датотеки) во која(и) најчесто го вршите запишувањето. Оставени се и можности за снимање на маркирани пораки во таа конференција, снимање на маркирани пораки во сите конференции и снимање на сите датотеки од конференцијата.

[T] - Steal tagline. Како што објаснивме порано, ТАГ-овите (коментарите; најчесто со хумористична содржина), коишто се додаваат на крајот од пораката се чуваат во посебна изборна листа. Ако при читањето на пораките прочитате некој ТАГ кој ви се допаѓа и сакате да го имате во својата колекција, само притиснете го тастерот "Т" за време на читањето на пораката. Оваа команда ќе го "украде" ТАГ-от од пораката што ја читате и ќе го запише во вашата изборна листа.

[W] - Forward message. Со оваа команда се врши копирање на пораката која се чита и се отвора можност за нејзино преадресирање, но до друг корисник. При тоа, OLX-от на почетокот од пораката создава еден посебен ред во кој се кажува дека пораката е всушност копија, од кого е напишана оригиналната порака, до кого е напишана пораката и кој го извршил преадресирањето.

[Z] - Zip to reply. Co оваа команда се извршува "скокнување" на одговорот на пораката која се чита, и обратно, од одговорот на пораката на која е одговорено. Оваа команда работи само ако на пораката има одговор. Ако нема, OLX-от известува дека нема одговор на пораката која се чита и дека нема каде да прескокне. Значи, оваа опција се користи за прегледување на одговорот што сте го напишале на соодветната порака. Откако ќе се уверите дека одговорот е во ред, уште еднаш притискате "Z" и продолжувате со читањето на пораките онаму каде што сте застанале.

Постои уште една посебна команда која важи само кога ги прегледувате вашите одговори во псевдоконференцијата Replies. Тоа е командата [K] - *Kill reply*. Ако вршите преглед на вашите одговори и забележите дека некој одговор е непотребен или погрешен, можете слободно да го избришете со оваа команда.

Едитор (OLXED.EXE)

Во склоп на OLX-от доаѓа и еден мал едитор за пишување и уредување на пораките. Тоа е едиторот OLXED.EXE. Изгледот на овој едитор е прикажан на слика 11. OLX-от доаѓа претконфигуриран за работа со овој едитор, а за да го промените прочитајте во делот за конфигурација на OLX-от. Овој едитор може да го користите и како најобичен текст едитор, а не само во состав на OLX-от. Поважните команди на овој едитор се:

[F1] – *Help*. Помош.

[F2] – Split. Оваа команда се користи за поделба на екранот на два дела (хоризонтално) кога се уредуваат две датотеки истовремено.

[F7], [F8] – Mark. Маркирање на почетокот и крајот на делот од текстот што сакате да го обележите за подоцновните функции како што е движењето на курсорот, потоа маркирањето на деловите од текстот и операции со нив, итн. OLXED ви овозможува и едитирање на две датотеки истовремено во два различни прозорци, и притоа е дозволена размена на податоци од едниот прозорец во другиот (од едната датотека во другата). Во продолжение е дадена листата на расположливи команди на OLXED.

rom: ZDRAUKO STAFILOV	Reply-to: 4315
To: FILIP VIDINOVSKI	Private: No
Subj: CD ROM	Conference: (10) Hardver
FU>FM>GM>Neodamna kupiv int	eren CD ROM koj sto se vrzuva direktno na IDE
FU>FM>GM>interfejsot na koj	sto e vrzan i hardot, taka sto sega mi e popolneto
FU>FM>GM>mestoto za dodaten	hard. Normalno, potrebite mi nalagaat naskoro da
FU>FM>GM>ubacam uste eden h	ard, no ne sum siguren kako toa ke mozam da go
FU>FM>GM>izvedam. Bali neko	j ima ideja kako toa da se napravi?
FU>FM>Fa mislam deka mozze	CD-ROM-ot da go uklucciss na SoundBlasterot, pa
FU>FM>taka na kotrolerot da	imass prostor za usste eden hard. Za ova ne sum
FU>FM>siguren, ako gressam	neka me popravi nekoj.
PU> Не ноже, од најм	млку две причини. Прао, CD-ROM-от е Скако што
FU> кажа Ѓоле) IDE,	што значи дека се врзува на IDE контролерот, а
FU> нити еден SB нем	а таков. Второ, дури и кога би имал CD-ROM кој
FU> ноже да се прикл	учи на вакви-онакви звучни картички, тогаш тоа
FU> мора да биде нем	оја genuine CreativeLabs SB, а не некој кунг-фу-
FU> -прастик-пластик	клон. Има уште еден кул причини, но овие се, ми
FU> се чини, главнит	е.
А не е лоша идеј	а да се експериментира со уште еден контролер

Слика 11. Пишување йорака во OLXED едийорой.

нежни операции, како: копирање, бришење, преместување итн.

[F5] – Unmark. Демаркирање на обележаниот текст.

[F6] – DelEOL. Бришење на текстот од моменталната позиција на курсорот до крајот на линијата, надесно.

[F9] – *DelLine*. Бришење на линијата на која се наоѓа курсорот.

[F10] – Save&Exit. Запишување на пораката (датотеката) на диск и враќање во OLX-от (или во DOS, ако едиторот бил стартуван директно од DOS-от, а не преку OLX-от).

[Esc] – Exit. Излез од едиторот. Притоа, едиторот поставува прашање дали да ја сними пораката (или датотеката) и се враќа во OLX-от (или во DOS).

OLXED го поддржува и WORDSTAR стилот на задавање команди за ос-

Предности и недостатоци

На крај да кажеме дека оваа верзија на OLX-от е многу раширена на нашите простори. Иако OLX-от не е единствен OLR, сепак неговата едноставност и брзина при работата го прави незаменлив за брзо и квалитетно пишување пораки. Со тоа, неговата употребливост расте во дијапазонот на многуте видови персонални компјутери што се користат во светот. Од недостатоците, најголема е неможноста за off-line attachments. Ова е опција којашто овозможува одредени датотеки да се "залепат" за пораките, било тоа да се ASCII или бинарни датотеки. Ова го овозможуваат некои од новите OLR-и, како, на пример, SPEED READ, но при споредбата при работата на SPEED READ со OLX, поените одат на страна на OLX-от. Исто така, недостаток на

INTELCINES .	ICE II Sectored	244 UII Text
n U-Aktionui	165 U-SVETSK1_	Z11 TU-Tex
17 U-Knigilai	166 U-Mislenja	Z1Z YU-UIRUSI
18 U-Najdisip	167 U-Star_Tre	213 YU-forum
9 U-Svetskae	168 U-Avijacij	214 YU-Aeronau
18 U-Pastgrap	169 U-Kulinars	215 YU-Audioio
il U-Monitori	170 U-Hris@ija	216 YU-Ljubovi
2 U-Svetskai	171 U-Judizam(217 YU-Film
3 U-Medicins	172 U-Zouchni	218 YU-Kultura
4 U-Filmskid	200 YU-Komunik	219 YU-Muzika
5 U-Naukatov	201 YU-BBS-ovi	220 YU-Misteri
6 II-WIIdCatt	292 YU-Radioam	221 YU-Politik
7 IL-Administ	203 YU-YUCCA	222 YU-Religii
8 II-Makedowi	204 Yll-Rown jut	223 VII-Nauchna
9 Usletechna	205 VIL-Omiga	224 VII-Sport
G U-Pananonn	205 VIL-Cadua	225 VII-Ilicentii
d II Deel to De	200 10 Cauda	276 VIL 111 dag
T U Beliktik	201 10-1911 200 NU Cwall Iba	222 VII Net
C U-TOTILIKA	200 TU-trai 1Ka	220 UIL America
13 U-MUZIKA	209 YU-Hardver	228 YU-Rnnounc
o4 U-Pisateli	210 YU-Softver	229 YU-E-Mail

Слика 12. Сбисок на дел од нови конференции на ИнФорма ББС.

OLX-от е немање можност за креирање база на пораки. Под "база на пораки" се подразбира подреден збир на стари пораки што сакате да ги зачувате за понатамошно ракување со нив. Истото важи и за вашите одговори. Најголем адут на OLX-от се неговата брзина, едноставност и компактност, а сепак располага со една плејада од можности при читањето на пораките и управувањето со нив. Има доволен број опции и команди за да ги задоволи потребите на просечен корисник на еден конференциски систем, т.е. за да може непречено, off-line, да ги прочита пораките од една Електронска Огласна Табла, и јасно, да одговори на нив или да напише нови.

За дополнителни информации можете да се обратите до авторот на текстот оставајќи порака на InFormaBBS, до корисникот Здравко Стафилов, или на e-mail адреса:

munem@informa.mk

Function keys	Alt keys	Ctrl Keys: Function	Keystroke(s)
 F1 Help F2 Split screen toggle F5 Unmark block F6 Delete to end of line F7 Mark block boundary F8 Mark block boundary F9 Delete line F10 Save and exit 	Alt-A Add new line Alt-B Reformat paragraph Alt-C Copy block Alt-D Delete line Alt-F Reformat paragraph Alt-F Reformat paragraph Alt-G Delete block Alt-H Help Alt-L Mark block boundary Alt-M Move block Alt-N Next file Alt-R Read in text file Alt-S Shell to DOS Alt-U Unmark block Alt-U Unmark block Alt-W Delete word Alt-1 Switch to file 1 Alt-2 Switch to file 2	 Character left Character right Word left Word right Line up Line down Scroll up Scroll down Page up Page down New line Tab Ctrl-I or Tab Delete current character Delete character left Delete word Delete line Toggle insert mode 	 Ctrl-S or Left arrow Ctrl-D or Right arrow Ctrl-A or Ctrl-left arrow Ctrl-F or Ctrl-right arrow Ctrl-E or Up arrow Ctrl-X or Down arrow Ctrl-W Ctrl-Z Ctrl-R or PgUp Ctrl-C or PgDn Ctrl-M or ENTER Ctrl-G or Del Ctrl-H or Backspace Ctrl-T Ctrl-Y Ctrl-Y or Ins

Функциски койчиња во OLXED едишорош.